

Afzenders: Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, Goois Natuurreservaat, IVN
Natuureducatie en Natuur en Milieufederatie Noord-Holland
Datum: 31 augustus 2026
Betreft: Zienswijze op terinzagelegging ontwerp-Omgevingsvisie Provincie Noord-Holland

Geacht college van Gedeputeerde Staten,

Met veel interesse hebben wij uw ontwerp-Omgevingsvisie gelezen. Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten, Goois Natuurreservaat, IVN Natuureducatie en Natuur en Milieufederatie Noord-Holland hebben de afgelopen periode meermaals gebruik gemaakt van momenten om mee te denken in het uitgebreide participatieproces dat heeft plaatsgevonden. Onze organisaties zijn door uw programmabureau goed meegenomen bij het proces tot dusver, waarvoor dank. Ook zagen we dat er volop mogelijkheid was voor inwoners van Noord-Holland om mee te denken, via zowel formele als meer informele routes. Dat is heel belangrijk. We zien dan ook veel kansen in uw visie voor toekomstbestendig ruimtelijk beleid en steunen de gemaakte keuzes op hoofdlijnen.

We zien echter ook dat 'natuur', hoewel vaak genoemd in de visie, nog onvoldoende concrete uitwerking krijgt, met name in de onvermijdelijke samenhang met andere thema's. We roepen met deze zienswijze daarom op om te kiezen voor een systeemgerichte benadering van natuurherstel vanuit het afwegingskader. Ook op de thema's landbouw en stikstof, bescherming van landschap, klimaatadaptatie, waterkwaliteit en recreatie roepen we u op concretere ambities op te nemen in uw Omgevingsvisie.

Integrale aanpak voor herstel natuurkwaliteit: beperk externe drukfactoren en zet in op een Basiskwaliteit Natuur

Er staan sterke ambities in de ontwerp-Omgevingsvisie op het gebied van natuurbescherming: *"We staan in Noord-Holland dan ook voor een sterke en weerbare natuur, waar soorten en leefgebieden in een gunstige staat zijn."* (p85). Dit doel steunen wij volledig. Tegelijkertijd zien we ook dat verdroging, vermesting, versnippering van gebieden en versterking van buitenaf de natuur onder druk blijven zetten. Dit effect zal zonder maatregelen

blijven versterken, onder andere als gevolg van klimaatverandering en toenemende verstedelijking. **Om deze problemen aan te pakken is een ruimtelijke strategie nodig die natuurherstel op systeemniveau benadert.**

Hoewel het nemen van maatregelen buiten de natuurgebieden worden aangestipt in uw visie, ontbreekt een concrete **prioriteit op het verlagen van externe drukfactoren**. Daarvoor moet de visie expliciet sturen op het terugdringen van omgevingsvervuiling (zoals bestrijdingsmiddelen, PFAS, stikstof en mest), het herstellen van de hydrologie, het beperken van de impact van (netwerk)infrastructuur en het beschermen van de balans tussen natuur en recreatie. Echt natuurherstel stopt immers niet bij de grenzen van beschermde gebieden.

“Om ook in de toekomst een robuuste en weerbare natuur te hebben, is het nodig dat we de biodiversiteit zowel binnen als buiten beschermde natuurgebieden beschermen en vergroten” (p86).

Door in de Omgevingsvisie in hoofdstuk 5.3 **Omgevingskwaliteit** en 5.9 **Natuur** en met een extra afwegingsprincipe expliciet te kiezen voor een **Basiskwaliteit Natuur** in het stedelijk gebied én het landelijk gebied kan de Provincie sturen op een leefomgeving waarin algemene soorten overal algemeen kunnen worden of blijven. Dit doel kan bijvoorbeeld worden gekoppeld aan het Groenblauwe Raamwerk door lokaal te werken aan een betere waterkwaliteit en het herstel van landschapselementen. In stad en dorp liggen echter ook nog veel kansen: minder versterking, meer bomen, meer inheems groen en meer ecologisch beheer van openbaar groen. Dit zijn ambities die nu nog missen in de visie, terwijl er juist in het steeds meer verstedende Noord-Holland zo veel noodzaak voor is. Gemeenten spelen hier een centrale rol in, het is belangrijk dat de Provincie zich ook actief blijft inzetten op het stimuleren van maatregelen die bijdragen aan een **Basiskwaliteit Natuur**. Dat kan door, op basis van ambitie in de Omgevingsvisie, instructieregels aan gemeenten op te nemen in de Omgevingsverordening. Ook roepen wij u op om de onmisbare rol van bewoners, vrijwilligers en educatie bij het realiseren van de bovengenoemde maatregelen te benoemen en waarderen in uw visie.

Maak duidelijke keuzes over de landbouw en overgangszones

Er wordt in de ontwerp-Omgevingsvisie veel verwezen naar de landbouw als sturende factor voor bijvoorbeeld natuur en leefbaarheid. Ook komen we veel verwijzingen naar kringlooplandbouw tegen, als stip op de horizon voor de landbouwsector. Wij onderschrijven dit toekomstbeeld volledig.

Nu ook de stikstofplannen van het kabinet vorm krijgen moeten er concretere keuzes worden gemaakt over hoe dit in Noord-Holland vorm krijgt: de grondgebondenheid van de veeteelt, het stimuleren van biologische landbouw, doelsturing op het sluiten van kringlopen en het behouden van permanente graslanden. Niet alleen in de overgangsgebieden rondom Natura2000, maar ook juist daarbuiten kan met deze maatregelen worden bijgedragen aan natuurherstel.

We vragen u om duidelijker te maken wat kringlooplandbouw betekent voor de bollensector in Noord-Holland. De toenemende afhankelijkheid van de aanvoer van steeds schaarser

wordend zoet water en het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen lijkt niet te stroken met de doelen op het gebied van een gezonde leefomgeving, kringlooplandbouw, klimaatadaptatie en waterkwaliteit. Toch worden er in de visie geen duidelijke keuzes gemaakt over de toekomst van deze sector. **Een transitie naar natuurinclusieve of biologische bollenteelt, waarbij de sector zelf aan zet is om voldoende zoet water te bergen, lijkt de enige toekomstgerichte oplossing.** In de kwetsbare binnenduinrand heeft hydrologisch systeemherstel en versterking van de strategisch zoetwaterreserve, goed voor natuur, drinkwater en tegen verzilting, prioriteit boven productie van bollen.

We roepen de Provincie op om in het beloofde 'provinciaal afwegingskader en landbouwladder' een **duidelijk onderscheid tussen een "agrarische hoofdstructuur" en "maatschappelijke gebieden"** beter uit te werken. In beide gebieden kan "zuinig worden omgaan met landbouwgrond", maar is er sprake van verschillende ontwikkelingsrichtingen er per deelgebied. Wij stellen voor om in ieder geval voor de veenweiden, de binnenduinrand en de overgangszones een duidelijk ontwikkelperspectief voor de landbouw op te nemen, inclusief keuzes op het gebied van waterpeil, bestrijdingsmiddelen en gewenst grondgebruik. Dit alles is enkel haalbaar met voldoende **financieel perspectief voor de landbouwsector**, zoals uw visie ook terecht benoemd. Als vergunningverlening weer mogelijk is hebben agrarische ondernemers ruime ondersteuning nodig bij het omschakelen naar duurzamere of biologische bedrijfsvoering.

Schoon en voldoende (drink)water als randvoorwaarde voor ruimtelijke ontwikkeling

Uit de reacties van de inwoners in het participatie verslag blijkt een brede steun voor schoon water: *Waterkwaliteit wordt vaak als randvoorwaarde neergezet. Men vraagt om strenger handhaven op lozingen en vervuilende activiteiten, met specifieke aandacht voor pesticiden/"gif" (met name bollenteelt en sierteelt), industriële vervuiling en ook bredere bronnen zoals rioolwaterzuiveringen en consumentenproducten of medicijnresten. (...) Met name bollenteelt/lelieteelt komt terug als voorbeeld van een sector die volgens hen te veel druk legt op bodem en leefomgeving, en die strenger gereguleerd of verduurzaamd zou moeten worden.* Wij vragen de Provincie om meer recht te doen aan deze participatiereacties in de visie.

De waterschappen dienen binnenkort maatregelen te ontwikkelen voor de vierde planperiode (2028-2033) van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Zoals waarschijnlijk bekend, voldoet Nederland niet aan de Europese doelen voor schoon water. Schoon water is vanaf 2027 een randvoorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen zoals uitbreiding van de industriegebieden. De provincie stelt de kaders vast, waar de maatregelenpakketten van de drie Noord-Hollandse waterschappen aan moeten voldoen.

Gezien de brede maatschappelijke steun voor waterkwaliteit in uw participatierapportage, en de nieuwe juridische werkelijkheid, **vragen wij om in de omgevingsvisie meer richting en ambitie mee te geven richting de waterschappen.** Voorbeelden hiervan zijn een bredere spuitvrije zone langs watergangen, actualisatie van lozingsvergunningen, het beperken van het gebruik van bestrijdingsmiddelen nabij woonkernen en natuurgebieden en behoud en herstel van permanent grasland.

Verschillende kwetsbare natuurgebieden in Noord-Holland worden door u aangewezen als locaties voor de productie van meer drinkwater. Dit in het kader van de bevolkingstoename, woningbouw en economische ontwikkeling. Bij de duinen, de vechtplassen en de Heuvelrug Gooi en Vecht staan de grondwaterstand en de kwel nu ook al onder druk. Bij de uitbreiding van de drinkwatercapaciteit dient dan ook een verbetering en geen verslechtering van de natuur plaats te vinden. Voor de aanwezige flora en fauna is het van belang dat zowel de waterkwaliteit, als de waterkwantiteit bijdraagt aan een stop van verdere achteruitgang van de huidige natuur- en landschappelijke waarden en wij vragen u dan ook dit expliciet op te nemen in uw omgevingsvisie en als voorwaarde bij verdere uitwerking van deze plannen.

Weerbaar Noord-Holland: kies voor nature-based solutions en houd meer rekening met droogte

De impact van klimaatverandering wordt ook in Noord-Holland steeds zichtbaarder. De huidige zomer van 2026 laat zien dat niet alleen wateroverlast, maar juist ook periodes van relatief extreme droogte een urgent risico vormen. De visie en specifiek de signaalkaart op p43 leggen een sterke nadruk op wateroverlast, primair ingestoken vanuit het perspectief 'bouwen en wonen'. Droogte en het tekort aan kwalitatief schoon (kwel)water vormen echter een minstens zo grote bedreiging voor het watersysteem en de natuur, en daarmee voor het voortbestaan van kwetsbare natuur zoals de veengebieden en de Heuvelrug Gooi en Vechtstreek. Wij vragen om droogte als volwaardig en urgent risico op te nemen in de natuur- bodem- en waterhoofdstukken. En zet in op een uitvoeringsprogramma en agenda rondom de Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek, waarbij ook WAAG (Water Aanvoer Aanvulling Gooi) wordt meegenomen.

Daarnaast verzoeken wij u om een "nature-based" aanpak expliciet op te nemen als uitgangspunt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zoals kustverdediging.

Bescherm de meest waardevolle landschappen

Uit het participatietraject blijkt duidelijk de wens om het landschap te behouden, en deze gebieden te vrijwaren van verdere verstedelijking. Tegelijkertijd is in de nieuwe omgevingsvisie de mogelijkheid opgenomen om binnen Beschermd Landschap te bouwen. **Wij stellen voor om de meest waardevolle landschappen in Noord-Holland, zoals landgoederenzones, molenbiotopen, de Scheggen van Amsterdam en het "illusieland" van het Gooi, te vrijwaren van verdere bebouwing.** Door binnen het Beschermd Landschap (BL) een beperkt aantal "BL-plus" gebieden aan te wijzen waar wordt ingezet op volledig behoud van de huidige kernwaarden, blijven deze "landschapsparels" behouden voor de volgende generaties.

Voor de overige gebieden binnen het Beschermd Landschap, waar aantasting zoals woningbouw volgens deze omgevingsvisie mogelijk is, vragen we om **een concrete uitwerking van de belofte van GS aan PS om achteruitgang van natuur en landschap bij uitleglocaties en "straatjes erbij" volledig en voorafgaand te compenseren**, en gemeenten hierbij actief te begeleiden en te adviseren. Deze compensatie dient op een juridische harde manier in de omgevingsverordening te worden verwerkt, waardoor willekeur tussen gemeenten wordt voorkomen, zoals nu het geval is. Dit begint bij het tonen van meer en duidelijke ambitie in de Omgevingsvisie voor het behoud van waardevolle landschappen.

Voer regie op wildgroei vakantieparken

Wij zien dat zo wel binnen als buiten de Beschermde Landschappen dat kleinschalige campings, recreatiegebiedjes en landbouwgrond steeds vaker plaats moeten maken voor grote vakantieparken. Dit draagt bij aan de verdere versterking en verrommeling van het landschap. Ook leidt het tot toenemende recreatiedruk in onder andere de duinen en de kust, waar de bezoekersaantallen nu al groter zijn dan de draagkracht van veel gebieden. Nu het kabinet ervoor heeft gekozen om hier geen landelijke wet voor te maken is het aan de Provincie om regie te voeren. Dat kan door in het *hoofdstuk 5.16 Recreatie* tekst op te nemen over het belang van **balans in het aanbod van verblijfsplaatsen, waarbij een goede landschappelijke inpassing, natuurinclusieve ontwikkeling én beheer en compensatie van verloren ruimtelijke kwaliteit belangrijk zijn**. Vervolgens kunnen in de Omgevingsverordening instructieregels voor gemeenten worden opgenomen. Door kampeerterreinen in bos of waardevolle landschappen als “beschermde groen” aan te wijzen, is het mogelijk om versterking door de bouw van vakantiehuizen te voorkomen.

Zorg voor voldoende recreatiegebieden bij nieuwbouw

In de ontwerp Omgevingsvisie is veel aandacht voor woningbouw, waarbij ook het belang van voldoende nieuwe recreatiegebieden vaak is genoemd. Onder andere door de ontwikkeling van een groenblauw raamwerk, waarmee integraal en gebiedsgericht kan worden gewerkt aan nieuwe groene verbindingen, recreatieve verbindingen en landschappelijke kwaliteit. Wij zien hier veel kansen in en hopen dat de Provincie op korte termijn werk maakt van het versterken van dit raamwerk.

Ook blijft het noodzakelijk om bij nieuwbouw van woonwijken rekening te houden met voldoende nieuw recreatiegroen. Naast het groen in de wijk (3 bomen in zicht, 30% bladerdek voor schaduw en beleefbaar groen binnen 300 meter van de woning) zijn recreatiegebieden en parken in en om de stad van groot belang. Wij zien dat veel inwoners van Noord-Holland in de participatierapportage dit ook al hebben benoemd. Bijvoorbeeld dat recreatievoorzieningen moeten meegroeien met woningbouw. We zien dit echter onvoldoende terugkomen in uw visie.

In andere provincies is hier al concreet beleid voor ontwikkeld. Een voorbeeld is de provincie Utrecht, waar wordt gewerkt met het samenwerkingsprogramma “Groen Groeit Mee”. **Wij roepen u op om het toevoegen van nieuw recreatiegroen bij woningbouw als leidend principe in de Omgevingsvisie op te nemen in *hoofdstuk 5.13 Wonen*, en dit vervolgens concreet uit te werken.**

Meer aandacht voor weidevogels

In de omgevingsvisie is vanaf p85 het voorgenomen beleid voor Natuur en Biodiversiteit opgenomen. Onze organisaties steunen op hoofdlijnen de gemaakte beleidskeuzen, en dan vooral de inzet van de beleidscategorieën “Groenblauw Raamwerk” en “Overgangszones”. Wij missen echter “weidevogels” als belangrijk aandachtspunt in de opsomming bij “waar de provincie op inzet”. Ook elders in de ontwerp-Omgevingsvisie is amper aandacht voor boerenlandvogels. Noord-Holland is ná Fryslân de meest belangrijke weidevogelprovincie van Noord-Holland. Een groot gedeelte van de internationale populatie van de Grutto broedt in

onze provincie. Alleen al om deze reden is specifiek ruimtelijk beleid voor het behoud van weidevogels noodzakelijk.

Recent heeft de provincie bindende afspraken gemaakt met het Ministerie van LNVN over de bescherming van de Grutto als broedvogel (*Afsprakenkader Aanvalsplan Grutto 2026*). Onderdeel hiervan is het aanwijzen van weidevogelkerngebieden, en “een verkenning van de mogelijkheden om uiterlijk in 2035 de landschappelijke openheid en rust planologisch te borgen”.

Wij willen u vragen om het afgesproken beleid over de bescherming van weidevogels in de omgevingsvisie op te nemen, met nadruk op de planologische bescherming van openheid in rust in de kerngebieden. Dit kan door het opnemen van “weidevogelkerngebieden” als specifieke aanduiding in de provinciale verordening, en het opnemen en handhaven van specifieke instructieregels voor gemeenten gericht op behoud van deze waarde.

Neem beleid op over de Waddenzee en het IJsselmeer

In de omgevingsvisie is weinig aandacht voor behoud van het landschap en de natuurwaarden van het IJsselmeer en de Waddenzee. De rijksoverheid is (eind)-verantwoordelijk voor behoud van de natuurwaarden, maar de provincies spelen een belangrijke rol bij de bescherming van het unieke open landschap.

Wij stellen voor om een aparte uitwerking voor Waddenzee en IJsselmeer toe te voegen aan hoofdstuk 6 gebiedsgerichte keuzes en provinciale belangen. In dit deze uitwerking kunt u vervolgens opnemen hoe u de landschapswaarden wilt beschermen, bijvoorbeeld door het aanwijzen van de kustzone als Beschermd Landschap, waarin hoogbouw niet is toegestaan.

Daarnaast kunt u een omschrijving opnemen van de provinciale belangen in Waddenzee en IJsselmeer. De provincies hebben de laatste jaren een belangrijke rol gespeeld bij het herstel van de natuur in de Waddenzee door middel van het Waddenfonds. Daarnaast is Noord-Holland het bevoegd gezag voor enkele activiteiten zoals pierenwinning. Nu het Waddenfonds binnenkort zal worden beëindigd, is het belangrijk om de positie en rol van de provincie duidelijk te omschrijven. Wij stellen voor om behoud en herstel van de unieke universele waarden zoals omschreven in de aanwijzing als Werelderfgoed hierbij als uitgangspunt te nemen.

We kijken uit naar uw reactie op onze adviezen. We zijn uiteraard bereikbaar als u naar aanleiding van deze zienswijze vragen heeft of in contact wil komen.

Met vriendelijke groet,

Bas Rüter, Directeur Landschap Noord-Holland
Aan Pander, gebiedsmanager Natuurmonumenten
Sanne de Boer, regiodirecteur IVN Noord-Holland, Utrecht en Natuurweb
Carla Kersbergen, directeur-rentmeester Goois Natuurreservaat
Sijas Akkerman, Directeur Natuur en Milieufederatie Noord-Holland